Márton László

A rossz tanácsadó

VISSZHANG - LX. évfolyam, 14. szám, 2016. április 8.

Kevés olyan félreidézett szöveg kereng a magyar közbeszédben, mint a Bibónak tulajdonított mondat a demokratáról, aki nem fél. Bibó ugyanis ezt írta: *„Demokratának lenni mindenekelőtt annyit tesz, mint nem félni: nem félni a más véleményűektől, a más nyelvűektől, a más fajúaktól, a forradalomtól, az összeesküvésektől, az ellenség ismeretlen gonosz szándékaitól, az ellenséges propagandától, a lekicsinyléstől és egyáltalán mindazoktól az imaginárius veszedelmektől, melyek azáltal válnak valódi veszedelmekké, hogy félünk tőlük."*

Konrád Györgynél elkötelezettebb és bátrabb demokratát nem ismerek. Ezért olvastam értetlenül *Emberfolyam* című elmélkedését (*ÉS,* 2016/12., márc. 25.), amely egyrészt valós tényeket nagyít föl sztereotípiává, másrészt valótlanságokat evidenciaként hirdet.

Valós tény – természetesen –, hogy milliós emberáradat indult el a Közel-Keletről és Afrika egyes vidékeiről Európa felé.

Semmi sem indokolja a gyanút, hogy *„előbb gyámolításra szorulnak, utóbb, ha megerősödnek, előadják az igényeiket".* Még kevésbé, hogy az iszlámot *„terjeszteni akarják"* vagy, hogy *„tiszteletet várnak el vallási törvénykönyvük, a sarija iránt, de nehezen integrálódnak az európai kultúrába és humanizmusba, amelyet nem tartanak értékesebbnek, mint a sajátjukat"*.

A XX. század utolsó harmadában Európába érkezett (Franciaországban és a Benelux államokban főleg észak-afrikai, Németországban főleg török) bevándorlók integrálása minden államban másként történt. Angliában például eltűrték, időnként még bátorították is a „communautarizmust", Franciaországban ellenkezőleg, az 1789 óta vallott elv: mindent az egyénnek, semmit a közösségnek érvényesült. És az asszimilációs modell minden híreszteléssel ellenére működik. A párválasztó kort elérő, franciának született muzulmánok fele nem muzulmán vallású élettársat (férjet-feleséget) választ. A majdnem ötmilliónyi arab-muzulmán integrációja három évtized után úton van. Igaz, a külvárosokban, elsősorban az ezeket tervezők hanyagságainak következtében gettók alakultak ki, de megjelent az elit is. A jelenlegi francia kormányban három marokkói származású miniszternő (!) van. Közülük kettő muzulmán, egy zsidó.

Nem felel meg a valóságnak, hogy elutasítják az európai kultúrát és humanizmust. Nagyon nagy többségük gond nélkül összeegyezteti az európai humanizmust az iszlám ugyancsak humanista értékeivel. Meglepő, hogy Konrád György, akinek életművében eddig fontos szerepet játszottak szociológiai és kulturális antropológiai ismeretei, most a kultúrák hierarchiájának felállításával foglalkozik.

Nem felel meg a valóságnak, hogy az *„általuk elvárt rendben a közösségek nem egymás mellett, hanem egymás fölött vagy egymás alatt vannak"*. Az elmaradott, többnyire félfeudális arab államok osztálystruktúrája ugyan különbözik a fejlett nyugat-európai kapitalizmusétól, de ez nem a polgárok által *elvárt* rend, hanem a vallás és az állam még tartó összefonódása.

Már-már az összeesküvés-elméletet súrolja a kijelentés, hogy *„együtt jönnek a feletteseikkel".* Nincs itt hely annak kifejtésére, mi okozta, pontosabban milyen tényezők együtthatása okozta a milliós rendű migránsáradatot, de ezt az iszlám terjesztésével magyarázni sötét fantazmagória. Nem helytálló, hogy *„bevándorlók nem egyének, akik európai állampolgárok szeretnének lenni, hanem egy terjedelmes muszlim nemzet részei"*. Úgy vélem, Konrád György összetéveszti az „ummát", a hívők közösségének fogalmát a sosem volt muszlim nemzettel. Szíria és Irak újabb kori története éppen a pánarab törekvések teljes csődjét jelképezi. Mellékesen, a pánarab „baath" mozgalmak éppenséggel a vallástól elválasztott

nemzetet kívánták megteremteni – alapítóik és aktivistáik között feltűnően sok kereszténynek találni. Mi több, a pánarab ajánlat a zsidóknak is szólt. Más kérdés, hogy a Baath pártból kerültek ki a legvéresebb kezű diktátorok, többek között ezért tűnt el a politikai térképről.

Ilyen tárgyi tévedésekkel és előítéletekkel terhelt alapvetésből nehezen születnek támadhatatlan következtetések. Csodák csodája! – Konrád György félelmeit legyőzi saját európaisága. *„Az egyének integrációja sikeresélyes, az etnikai-vallási sokaságé kevésbé”* – írja. A leginkább befogadó Németország se mond mást. A migránsoknak ajánlott „asszimilációs szerződés” erről szól. A hatóságok által kijelölt letelepedés, a német nyelvtanfolyam, a tanulást követő elhelyezkedés minden migránst egyaránt kötelez.

Elviselhető-e Európa számára a millión felüli tömeg? Az érzelmességgel nem vádolható kancellár asszony közgazdászai kiszámították: az integráció a következő öt évben a nemzeti össztermék 0,1 százalékát viszi el. Ez még a német gazdaság számára is nagy összeg. A következő húsz évben azonban a migránsok 0,1 százalékkal járulnak hozzá a nemzeti össztermékhez. Nem rossz befektetés!

Az Európai Uniót nem félteni kell – ellenkezőleg. A valódi és mímelt szorongásokat csak több Európa oldhatja fel. Eszem ágában sincs azt állítani, hogy migránskérdésben minden rendben van. Lehetett volna és lehetne jobban kezelni az áradatot, meg lehetett volna válogatni, kit engedünk be és kit nem stb. Mindezek ellenére Európa nyugati fele fogadta be az összes menekültet, enyhítve, okafogyottá téve a keleti országok félelmeit, miközben ezek sopánkodtak és átkozódtak.

A több Európa természetesen közös határőrséget, uniószintű hírszerzést és koordinált rendőrséget, szükség esetén közös katonai beavatkozást jelent. Éppen ellenkezőjét annak, amit Orbán Viktor nemzeti szintűnek minősít. A szélsőjobboldalnak és az odakacsintónak éppúgy nincs szüksége valódi menekültekre ahhoz, hogy ezekkel riogasson, ahogyan az antiszemitáknak sincs szükségük fantazmagóriáik kiéléséhez zsidókra.

Konrád Györgynek igaza van: semmi sem indokolja, hogy a plurális jogállam és az európai humanizmus eszméit feladjuk. A valódi menekültek pontosan ilyen Európába kívánkoznak. Integrációjuk előfeltétele, hogy önálló egyedként és nem avult sztereotípiák hordozójaként fogadjuk őket. A merénylőknek halál jár, az uszítóknak börtön, a többinek éber bizalom.

(A szerző 1934-ben született)